

Protocol sociale veiligheid Laterna Magica

Versie september 2022

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
1.1 Belang van een protocol voor sociale veiligheid.....	3
1.2 Uitgangspunten.....	3
1.3 Methode(s) voor de sociaal-emotionele ontwikkeling	3
1.4 Leerlingvolgsysteem	3
2. Begripsomschrijving.....	4
2.1 Wat is pesten?	4
2.2 Rolverdeling bij pesten	4
2.3 Signalering.....	5
3. Aanpak.....	6
3.1 Preventief.....	6
3.2 Curatief.....	7
3.3 Externe hulp	8
4. Veiligheid bij grensoverschrijdend gedrag	9
4.1 Stappenplan bij excessen	9
4.2 Fysiek beperkend handelen.....	9

1. Inleiding

1.1 Belang van een protocol voor sociale veiligheid

Op Laterna Magica willen we graag een gemeenschap creëren waar kinderen, coaches en ouders samen leren, samen leven en samen werken. Een plek waar iedereen kan zijn wie hij wil zijn, zich veilig voelt en waar we ons samen verantwoordelijk voelen voor het welbevinden van iedereen. Ieder kind heeft recht op een fijne schooltijd. Met behulp van dit protocol laten we zien hoe we er samen een fijne school van maken voor iedereen. Alle regels en afspraken die wij hierover hebben, kunt u terugvinden in dit protocol.

1.2 Uitgangspunten

Op onze school mag iedereen zijn wie hij/zij is. Iedereen is uniek en daarom accepteren wij verschillen. Wij geloven in de kracht van de groep. Pesten is een groepsproces en pesten wordt bij ons daarom in de groep opgelost.

Op Laterna Magica hebben we zeven kernwaarden van waaruit wij handelen:

1 Integriteit: geeft richting aan ons handelen, 2 Liefde: met hart voor kinderen, elk kind is welkom, 3 Autonomie: zelfsturing, reflectie, zelfkennis en zelfbewust, 4 Verantwoordelijkheid: je draagt verantwoordelijkheid, 5 Vertrouwen: we hebben hoge verwachtingen van ieder mens, 6 Verbinding: we leren samen leren en leven, 7 Duurzaamheid: duurzaam denken en handelen.

1.3 Methode(s) voor de sociaal-emotionele ontwikkeling

Voor de sociaal-emotionele ontwikkeling hanteren wij KiVa. Dit is een schoolbreed programma gericht op positieve groepsvorming en het verbeteren van de sociale veiligheid. Gedurende het schooljaar behandelen we 10 thema's. De thema's gaan over positieve groepsvorming en het voorkomen van pesten. Kinderen krijgen meer inzicht in wat pesten is en wat zij er tegen kunnen doen.

1.4 Leerlingvolgsysteem

Wij gebruiken de KiVa-monitor om zicht te krijgen op de sociale veiligheid in de groep en de sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen. In oktober en mei van elk schooljaar is er een meting. De kinderen vanaf leerjaar 3 vullen dan een vragenlijst in. Aan de hand van de vragenlijst wordt een rapport gemaakt dat een beeld geeft van het klimaat in de (stam)groep. Op basis van deze informatie ondernemen wij, mocht het nodig zijn, gerichte acties om te zorgen voor een fijnere sfeer.

Naast de KiVa monitor nemen we ook de 'hart en handen' vragenlijst van ons leerlingvolgsysteem 'IEP' af. Dit geeft ons inzicht in de sociaal-emotionele ontwikkeling, leeraanpak en het creatief vermogen.

2. Begripsomschrijving

2.1 Wat is pesten?

Pesten is het herhaaldelijk en opzettelijk kwetsen van iemand die zich niet goed kan verdedigen. Met **herhaaldelijk** wordt bedoeld dat het kind steeds het mikpunt van gemene en kwetsende opmerkingen of handelingen is. **Opzettelijk** betekent dat iemand bewust verdriet is aangedaan. Naast deze kenmerken is er bij pesten sprake van een **machtsverschil**. Pesters zijn sterker dan slachtoffers. Daardoor kunnen slachtoffers zich niet goed verdedigen.

Er zijn verschillende vormen van pesten. Wij onderscheiden

- Fysiek: slaan, duwen, schoppen;
- Materieel: het kapot maken of afpakken van iemands eigendommen;
- Verbaal: uitschelden, steeds opnieuw vervelende opmerkingen maken;
- Relationeel: buitensluiten, leugens of geruchten verspreiden;
- Digitaal pesten: alle vormen van pesten die online plaatsvinden, zoals op Facebook en Whatsapp.

2.2 Rolverdeling bij pesten

In een pestsituatie heeft elk kind een bepaalde rol. De rol geeft aan hoe de kinderen zich op dat moment gedragen. Bij het gebruik van deze rollen is het belangrijk om te weten dat kinderen niet een bepaalde rol *hebben*, maar zich *gedragen* op een manier die bij een bepaalde rol past. Welke rol een kind aanneemt kan ook verschillen per situatie. De verschillende rollen die wij onderscheiden bij pesten zijn:

- *Pester: initiatiefnemer van het pesten;*
- *Assistent: doet actief mee met de pester, maar speelt geen hoofdrol in het pesten;*
- *Versterker: doet niet direct mee met het pesten, maar geeft de pester positieve feedback door toe te kijken of te lachen om het pesten;*
- *Slachtoffer: het gepeste kind;*
- *Verdediger: steunt en komt op voor het slachtoffer;*
- *Buitenstaander: weet van het pesten af, maar grijpt niet in.*

2.3 Signalering

Het is niet makkelijk om pesten vroegtijdig te signaleren. Onderstaande signalen kunnen erop duiden dat een kind pest of gepest wordt, maar dat hoeft niet. Mocht er sprake zijn van één van de onderstaande gedragsveranderingen is het belangrijk alert te zijn. Het is voor ouders erg belangrijk kennis te nemen van onderstaande signalen. Veel signalen zijn namelijk vooral in de thuissituatie zichtbaar.

Signalen die erop kunnen wijzen dat een kind gepest wordt.

Het kind:

- *is bang om naar school te gaan of wijkt af van de normale (fiets)route;*
- *vraagt steeds of het met de auto naar school gebracht kan worden;*
- *wil om onduidelijke redenen thuis blijven;*
- *klaagt (vaak) 's ochtends, wanneer hij of zij naar school moet, dat hij of zij ziek is;*
- *komt thuis van school met vieze of kapotte kleren of rugzak;*
- *raakt steeds spullen kwijt;*
- *raakt vaak zakgeld kwijt, vraagt vaak om geld of steelt het (om aan de pester te geven);*
- *trekt zich terug, is stil en lijkt zijn of haar zelfvertrouwen kwijt te zijn;*
- *is angstig en gespannen;*
- *is zijn of haar eetlust kwijt en zegt dat het eten niet smaakt;*
- *heeft nachtmerries of huilt zichzelf in slaap;*
- *heeft onverklaarbare blauwe plekken of verwondingen;*
- *is chagrijnig, snel boos of lastig;*
- *is vaak alleen en brengt geen vriendjes meer mee naar huis;*
- *weigert te vertellen wat er aan de hand is of geeft ongeloofwaardige verklaringen voor zijn of haar gedragsverandering.*

Signalen die erop kunnen wijzen dat een (uw) kind pest.

Het kind:

- *doet op een overdreven manier stoer;*
- *is tegendraads en opstandig;*
- *kan zich niet inleven in de gevoelens van een ander;*
- *roddelt of verspreidt vervelende geruchten;*
- *is agressief;*
- *heeft slechte schoolprestaties.*

3. Aanpak

Laterna Magica probeert een veilig sociaal klimaat op school te creëren door pesten te voorkomen (preventief) en tegen pesten op te treden als het zich toch voordoet (curatief).

3.1 Preventief

KiVa-workshops

Wij streven er naar om, in elke stamgroep, één keer in de week een KiVa-workshop te geven. Deze workshops zijn gericht op het preventief werken aan groepsvorming en het bieden van een veilige leeromgeving. De workshops zullen de ontwikkeling van sociale vaardigheden van kinderen stimuleren die ze nodig hebben om een groepsnorm tegen pesten te kunnen creëren. De lessen uit het KiVa-programma zijn onderverdeeld in tien thema's, zoals gevoelens, iedereen is uniek en herken pesten. We laten tijdens elk schooljaar alle thema's terug komen, zodat alle onderwerpen die kunnen bijdragen aan een positief pedagogisch klimaat aan bod zijn gekomen.

Omgangsregels

Op onze school zijn er zowel in de onderbouw als in de bovenbouw vaste omgangsregels. Voor de onderbouw gaat het om de volgende omgangsregels:

1. *We willen samen een groep zijn want dat is fijn;*
2. *We horen er allemaal bij: ik, hij en ook jij;*
3. *We verschillen allemaal, dat maakt ons speciaal;*
4. *We gaan goed met elkaar om;*
5. *We helpen elkaar;*
6. *We komen voor elkaar op.*

Voor bovenbouw gaat het om de volgende omgangsregels:

1. *We doen aardig tegen elkaar en behandelen anderen met respect;*
2. *We maken er een fijne groep van;*
3. *We praten met elkaar (en gebruiken daarbij ik-taal);*
4. *We willen dat pesten stopt;*
5. *We willen dat ook verborgen pesten stopt;*
6. *We houden er rekening mee dat pesten heel lang pijn doet;*
7. *We zeggen tegen pesters: stop ermee;*
8. *We helpen gepeste kinderen;*
9. *We lossen pesten als een groep op;*
10. *We blijven ons houden aan dit KiVa-contract.*

Groepsgesprekken

In elke stamgroep van Laterna Magica vindt elke week een preventief groepsgesprek plaats. Tijdens deze gesprekken wordt de sfeer in de groep besproken. Wij streven er naar de kinderen zelf verantwoordelijk te maken voor de sfeer in de groep. Tijdens de groepsgesprekken proberen we te zorgen dat kinderen zelf met oplossingen en ideeën komen.

Contact met ouders

Contact met ouders/verzorgers vinden wij belangrijk. Per 3 à 4 maanden vindt er met kind én de ouders een evaluatiegesprek plaats waarbij opbrengsten in kaart worden gebracht en de ontwikkelroute waar nodig wordt bijgesteld. In het gesprek wordt teruggeblikt en vooruitgekeken. Waar nodig kunnen we dit contact intensiveren/ op maat maken als dat voor een kind/ periode wenselijk is.

We houden ouders daarnaast regelmatig op de hoogte met welke KiVa onderwerpen we bezig zijn. Doormiddel van de berichten op Parro weten ouders wat er speelt binnen de unit. We stimuleren ouders contact met de coach van hun kind op te nemen mochten zij zich zorgen maken over hun eigen kind of een ander kind op school.

3.2 Curatief

Signalering

De curatieve aanpak begint bij de signalering. Grensoverschrijdend gedrag bestaat niet alleen uit pesten. Kinderen kunnen ook ruzie maken of in een conflict terecht komen. Daarnaast is het ook mogelijk dat kinderen elkaar plagen of dat er sprake is van een misverstand. Op basis van onze definitie van pesten bekijken wij elke situatie vanuit het volgende perspectief:

- *Gebeurt het met opzet (intentioneel)?*
- *Kan het 'slachtoffer' zich verdedigen (machtsverschil)?*
- *Hoe "erg" (intens) wordt het ervaren?*
- *Gebeurt het steeds opnieuw (stelselmatig)?*

KiVa-team

Het KiVa-team is een werkplaats waarbij uit iedere unit teamleden op regelmatige basis bij elkaar komen. Binnen de KiVa werkplaatsen bespreken we hoe het binnen de verschillende units gaat mbt de KiVa aanpak. Ook kan het KiVa team meedenken met vraagstukken rondom pesten die spelen binnen een specifieke unit. Met elkaar kan er worden nagedacht over gerichte acties om pestproblemen op te lossen.

Groepsgesprekken

Als zich daadwerkelijk (pest)problemen voordoen kan dit in de groep worden besproken. De coach schat in of de groepssfeer veilig genoeg is om een gezamenlijk gesprek te houden. Niet alle problemen kunnen in de groep worden besproken. Een groepsgesprek over pesten vindt alleen plaats wanneer het pestslachtoffer daarmee instemt.

Steungroepaanpak

De coach kan een steungroep inzetten om een pestprobleem op te lossen. De steungroep bestaat uit een aantal kinderen uit de unit. Deze kinderen wordt gevraagd of zij kunnen helpen bij het oplossen van het probleem. In de steungroep zit ook altijd de pester, de pester wordt niet als schuldige aangewezen. De focus van de steungroepaanpak ligt op het feit dat pesten een groepsproces is dat we samen willen oplossen. Voordat de steungroep wordt ingezet wordt dit eerst besproken met het pestslachtoffer zelf.

Herstelaanpak

Als het pesten ondanks de gemaakte afspraken toch doorgaat wordt de herstelaanpak ingezet. Twee coaches uit een unitteam of een coach en iemand uit het inclusieteam gaan een gesprek aan met de pestende leerling. Daarnaast wordt er een herstelplan opgesteld. Het herstelplan wordt altijd ondertekend door het betreffende kind en de ouders/verzorgers van het kind.

Inlichten ouders

De ouders van de gepeste leerling worden ingelicht op het moment dat de school besluit de steungroepaanpak toe te passen. Zoals eerder beschreven wordt er bij de

steungroepaanpak geen schuldige aangewezen. Ouders worden ingelicht dat hun kind pest op het moment dat de herstelaanpak wordt ingezet. Mochten kinderen zich vervolgens niet aan de gemaakte afspraken houden, dan worden ouders uitgenodigd voor een gesprek op school.

3.3 Externe hulp

Wanneer blijkt dat de curatieve aanpak niet werkt is er mogelijk meer aan de hand dan alleen pesten. Op dat moment is er aanvullende hulp nodig om de problemen op te lossen. Er kan gekozen worden voor een bredere zorgaanpak. Bijvoorbeeld via het OKT kan er verdere hulpverlening ingeschakeld worden.

4. Veiligheid bij grensoverschrijdend gedrag

4.1 Stappenplan bij excessen

Soms is er sprake van gedragsproblematiek waardoor andere kinderen niet optimaal kunnen leren of hun veiligheid zelfs in het geding is. In uiterste noodzaak zullen we het stappenplan hieronder gebruiken:

1. Eerste aanspreekpunt in de eigen coach.
2. Het voorval wordt besproken met ouders.
3. Melding wordt doorgegeven aan de procesbegeleider, het hele team van de betreffende unit en waar nodig het VT.
4. De coach, procesbegeleider en de andere coaches van het unitteam bespreken een plan van aanpak. Doel: analyse van de problemen van slachtoffer, dader, ouders en omstanders. In gesprekken met alle betrokkenen wordt getracht een eenduidig en helder beeld te krijgen van: Wat is er gebeurd? Wie waren daarbij betrokken? Wie heeft wat gedaan? Wanneer is het gebeurd? Wie waren getuigen? Wat hebben de betrokkenen gedaan om een conflict te voorkomen/ te de-escaleren?
5. Naar aanleiding hiervan wordt een analyse gemaakt en tot afspraken gekomen. De kern van corrigeren en afhandelen is: hoe lossen we dit samen op zonder verdere beschadigingen van leerlingen en volwassenen.
6. Onder begeleiding van coach/ procesbegeleider worden dader en slachtoffer met elkaar in contact gebracht. Het conflict wordt uitgesproken inclusief gemeente excuses en afspraken over alternatief gedrag in de toekomst.
7. Indien het conflict niet opgelost kan worden of wanneer er sprake is van een rechtstreekse bedreiging voor leerlingen, dan volgt een sanctie en officiële waarschuwing; of volgt direct een schorsing (= disciplinaire maatregel). Aansluitend kan een procedure tot verwijdering gestart worden.
8. Het kan voorkomen dat de overtreding tegen normen en regels van dien aard is dat stappen hierboven worden overgeslagen. Het VT bepaalt dan het verloop in overleg met het bestuur. Dit is bijvoorbeeld het geval bij een voor leerlingen en/ of medewerkers zeer onveilige situatie.
9. In alle gevallen wordt voor de benadeelde de mogelijkheid genoemd om contact op te nemen met de interne en de externe vertrouwenspersoon van onze school en/of ons bestuur.

4.2 Fysiek beperkend handelen

In de praktijk doen zich situaties voor waarin fysiek beperkend handelen noodzakelijk is, omdat er een onveilige situatie ontstaat voor de leerling zelf, medeleerlingen, personeelsleden en/of bezoekers.

Het is in die situaties noodzakelijk om te handelen. We realiseren ons dat er vooraf geen kant en klaar advies of plan kan worden opgesteld over hoe te handelen in alle situaties. Iedere situatie is anders, ieder kind is anders. En iedere keer maakt een

medewerker op basis van opgedane kennis en ervaring een professionele afweging hoe te handelen in deze specifieke situatie. We vinden het belangrijk om daarover met elkaar in gesprek te gaan en te blijven: evalueren van situaties waarin fysiek beperkend is opgetreden, elkaar feedback geven op elkaars handelen, benoemen van de afwegingen die we hebben gemaakt als professional. En van de nieuwe ervaringen leren in de praktijk. De voorwaarden en afspraken rond fysiek beperkend handelen hebben we hieronder vastgelegd;

- We grijpen alleen fysiek in wanneer een dreigende situatie enkel door onmiddellijk ingrijpen kan worden voorkomen. Alternatieven (preventief handelen, de-escalerende technieken) genieten altijd de voorkeur. Het uitgangspunt is dat fysiek contact tussen medewerker en leerling zoveel mogelijk beperkt moet blijven (subsidiar). Het moet een logische volgende stap zijn in het pedagogische proces.
- De handeling moet passen bij de ernst van de situatie. Een werknemer gebruikt slechts die mate die nodig is om de situatie te herstellen (proportioneel).
- De medewerker maakt aan de leerling duidelijk wat de reden is voor het fysiek handelen en maakt duidelijk wat de duur ervan is. De medewerker ligt, indien nodig, uit aan andere leerlingen waarom de handeling is uitgevoerd.
- Het handelen wordt altijd geëvalueerd met de betrokken medewerkers en/ of procesbegeleider en vastgelegd in het registratiesysteem. Doordat een medewerker verantwoording aflegt over de uitgevoerde handeling of maatregel, feedback krijgt op het handelen en hierover in gesprek gaat, leren alle betrokkenen van de situatie. Vragen die we onszelf stellen: Wat was de aanleiding voor de agressie? Wie heeft op welke wijze gehandeld? Welke maatregel(en) zijn genomen? Wie was er betrokken bij de situatie? Was de maatregel passend en proportioneel? Heeft de maatregel het gewenste effect gehad? Hoe hebben leerling(en), ouders, professionals de situatie ervaren? Het doorlopen van deze leercyclus is essentieel voor de individuele medewerker, maar eveneens voor het unitteam en de organisatie als geheel. Van de evaluatie kan veel geleerd worden: wat ging goed, wat kan beter en wat moet beter?
- Een incident dat leidt tot fysiek handelen kan ingrijpend zijn voor alle betrokkenen (dader, slachtoffer, toeschouwer en medewerker) en kan leiden tot gevoelens van onveiligheid. Betrokkenen dienen de mogelijkheid te krijgen om terug te kijken op wat er is gebeurd en hun gevoelens daarover te ventileren. We stellen na afloop van het incident de vraag of er nazorg (terugkijken, herstellen van relatie, aanvullende gesprekken, evt. andersoortige hulp) nodig is voor de betrokkenen en waaruit die zou moeten bestaan.

Klachtenregeling

Heeft u een klacht? U kunt met uw klacht in eerste instantie terecht bij de coach van uw kind. U wordt uitgenodigd voor een gesprek. In tweede instantie kunt u terecht bij de unitleider en/of directie. Afhankelijk van de aard van de klacht en het gesprek volgt een passende actie. Zowel Staij als Partou kent een officiële klachtenregeling. Deze klachtenregeling vindt u onder de knop Informatie en 'downloads' op de website en kan tevens worden opgevraagd via de directie. Uiteraard willen wij graag dat u uw klacht eerst communiceert binnen LM en in dialoog met ons naar een oplossing zoekt. U heeft wel het recht om een klacht direct bij de klachtencommissie in te dienen. Wanneer ook deze klachtenprocedure niet leidt tot een voor u bevredigende oplossing kunt u zich richten tot de Landelijke Klachtencommissie.

Interne vertrouwenspersoon

Liza Neto Gomes de Almeida & Merel Bakker 020-4161911

liza@laternamagica.nl & merel@laternamagica.nl

Bij Laterna Magica zijn op dit moment 2 vertrouwenspersonen aanwezig. Zij zijn aanspreekpunt voor sociale veiligheid, klachten en seksuele intimidatie. De vertrouwenspersonen werken volgens protocollen en volgen trainingen via het nascholingsaanbod van het bestuur STAIJ.